

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY

CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Nazwa krajobrazu: Gliwice

Kod krajobrazu: 24-341.13-112

Położenie administracyjne: Gmina Gliwice, Powiat Gliwice

**Katowice, Warszawa
2025**

Projekt realizowany na zlecenie
Województwa Śląskiego
(Umowa CRU WSL nr 1462/GN/2021)

Wykonawca prac:

Konsorcjum w składzie

Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska
(Lider Konsorcjum)

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Uniwersytet Śląski w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
(Partner Konsorcjum)

Akademia Śląska (dawniej Wyższa Szkoła Techniczna)
w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

Kierownik naukowy Audytu:

dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach

fot. okładka:

Gliwicki rynek z odnowionymi zabytkowymi kamienicami, ale jednocześnie z małym udziałem zieleni
(fot. Bartłomiej Szypuła)

1 METRYCZKA OGÓLNA KRAJOBRAZU

Nazwa Krajobrazu	Gliwice
ID	231
Kod krajobrazu	24-341.13-112
Typ, podtyp krajobrazu	10a - Zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych
Typ rzeźby terenu*	B - Krajobrazy faliste
Kod mezoregionu*	341.13
Nazwa mezoregionu*	Wyżyna Katowicka
Typ krajobrazu naturalnego*	Nizin; Dolin i Obniżeń
Nazwa krajobrazu naturalnego*	Peryglacjalne: równinne i faliste; Zalewowych den dolin - akumulacyjne: Równin zalewowych w terenach nizinnych i wyżynnych
Kod podokręgu geobotanicznego*	C.3.1.r
Nazwa podokręgu geobotanicznego*	Gliwicko-Knurowski
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej*	16
Nazwa krajobrazu roślinności potencjalnej*	Grąd subkontynentalny, odmiana małopolska, forma wyżynna, seria uboga
Kod regionu historyczno-kulturowego*	I.E.8
Nazwa regionu historyczno-kulturowego*	Konurbacja katowicka, region przemysłowy
Położenie administracyjne	Gmina Gliwice, Powiat Gliwice
Powierzchnia (ha)	337,22

*podano dla jednostki dominującej

2 CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Krajobraz priorytetowy - wielkomiejski, o zachowanych założeniach historycznych obejmujący centrum Gliwic. Jednostka obejmuje rynek i jego okolice, z zachowanym średniowiecznym układem urbanistycznym wraz z ulicą Zwycięstwa i jej otoczeniem, łączącą gliwicką starówkę z dworcem kolejowym.

Krajobraz wskazany jako priorytetowy w wyniku:

- oceny eksperckiej z kryterium ważności ze względu na wyjątkowo dobrze zachowany historyczny układ przestrzenny, nagromadzenie zabytków, obszaru oraz wysokie walory fizjonomiczne. Krajobraz wyróżnia zestaw cech charakterystycznych zachowanych w stanie co najmniej dobrym, typowych dla danej epoki historyczno-stylistycznej i kulturowej.

3 WALORY KRAJOBRAZOWE

Walory przyrodnicze

Jednostka obejmuje zielen miejską, w tym parki i skwery miejskie, m.in. Park Chopina z Palmiarnią Miejską, zabytkowy Park Starokościński oraz Park Grunwaldzki. Na obszarze jednostki występuje 5 pomników przyrody, w tym zabytkowa aleja klonowa. Przez jednostkę przepływa uregulowana rzeka Kłodnica oraz Ostropka (w części ukryta pod ziemią) z przylegającą zabytkową aleją lipowo-klonową.

Walory kulturowe

Układ urbanistyczny Starego Miasta w ramach średniowiecznego założenia wpisany do rejestru zabytków wraz z murami miejskimi i zabytkowymi budowlami, w tym: ratuszem, przebudowanym w XVIII/XIX w., zamkiem - tzw. "Dworem Cetrzyków" z XIV wieku i obiektami sakralnymi. Wytyczona ok. 1880 roku ulica Zwycięstwa z zabytkowymi budynkami w wielu stylach z przełomu XIX i XX wieku, ze szczególnie interesującym modernistycznym Domem Tekstylnym Weichmanna.

Fizjonomia krajobrazu

Zwarta zabudowa śródmiejska z charakterystycznym układem urbanistycznym, rynkiem z dominującą bryłą ratusza, zwartymi pierzejami zabudowy historycznej oraz osią kompozycyjną (widokową) łączącą starówkę z dworcem. Wśród dominant wieża ciśnień (widoczna w panoramie Gliwic od południowej strony z jednostki 218) oraz Katedra Św. Apostołów Piotra i Pawła do której prowadzi oś widokowa wzdłuż ul. Dworcowej, mijając także kościół pw. Św. Barbary. Dobrze widoczna wzdłuż osi widokowej na ul. Konarskiego jest zabytkowy budynek z wyróżniającą się w krajobrazie wieżą (Wydział PŚ, tzw. "Czerwona Chemia"). Walory fizjonomiczne posiadają ulice i bulwary prowadzące wzdłuż Kłodnicy, ale bez większych walorów widokowych (brak dalekich ekspozycji). Przez obszar przebiegają szlaki turystyczne: czerwony Szlak Husarii Polskiej, niebieski Szlak Powstańców Śląskich oraz zielony Szlak Krawędziowy GOP.

4 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ZDJĘCIE NR 1

Park Grunwaldzki, cmentarz żołnierzy Armii Radzieckiej. Aleja starych drzew (fot. Bartłomiej Szypuła)

ZDJĘCIE NR 2

Dolnych Wałów 8 - unikatowy przykład górnośląskiej architektury stylu historyzmu z widoczną dominacją cech neogotyckich (fot. Urszula Myga-Piątek)

ZDJĘCIE NR 3

Zabytkowa kamienica przy ul. Krótkiej (fot. Bartłomiej Szypuła)

ZDJĘCIE NR 4

Rynek. Urząd miasta (fot. Bartłomiej Szypuła)

ZDJĘCIE NR 5

Gliwice – Osiedle Na Wzgórzu – wczesno-modernistyczna zwarta zabudowa mieszkaniowa (fot. Aleksandra Jadach-Sepioło)

5 DOKUMENTACJA KARTOGRAFICZNA

POŁOŻENIE KRAJOBRAZU PRIORYTETOWEGO

